

Terugblik Congres: De ecologische en economische waarde van cultuurhistorie

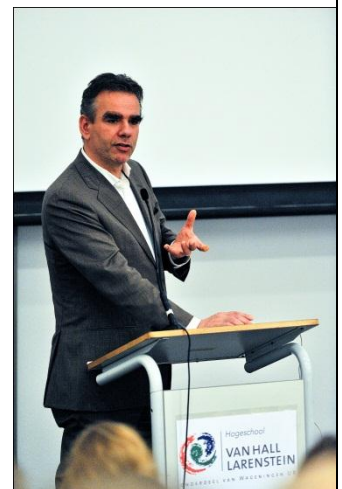
“Inspirerend”, “ik neem veel mee naar huis”, “nieuwe inzichten”, “volgende keer meer economie” en “goede sprekers” waren enige reacties uit de zaal naar aanleiding van het congres. Een geslaagde bijeenkomst durven wij te stellen. Wij willen u de presentaties, reacties en foto’s niet onthouden dus hierbij een korte terugblik op dinsdag 10 januari 2012.

Inleiders:

Eric Luiten (Belvédère hoogleraar TU Delft)

- Er zijn enkele casussen besproken waar het mis gaat met de verenigbaarheid van (nieuwe) natuur en cultuurlandschap: “als het natuur wordt, is het altijd goed! Nee: als het natuur wordt kan er heel wat fout gaan doordat 2000 jaar cultuurhistorie uit het oog wordt verloren”.
- De verschillende visies op historie zijn aan bod gekomen die gehanteerd worden bij plannen voor nieuwe natuur: van fatalist (er is alleen verleden) tot nihilist (er is alleen toekomst).
- De manier waarop een ontwerper de aangeleverde informatie over een project selecteert, gericht op de fysieke essentie, vorm of betekenis/karakter is besproken.
- Tevens kwam aan bod wat de ontwerper met de historische informatie doet en hoe dat tot uiting komt in een ontwerp gericht op conserveren, continueren, refereren of effect sorteren.

Henk Baas (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

- Het veranderde beleid ten aanzien van cultuurhistorie (zowel objecten als gebieden) is aan bod gekomen.
- Belangrijk vanuit het Rijk zijn de Visie Erfgoed en Ruimte (VER) en de Structuurvisie Infrastructuur en milieu (SVIR).
- Objecten zijn momenteel grotendeels beschermd, de focus moet liggen op gebieden.
- Prioriteiten liggen bij (1) werelderfgoed, (2) eigenheid en veiligheid, (3) herbestemming (krimp- en groeiregio’s), (4) levend landschap, en (5) wederopbouw-tijdperk 1945-1960.

Hans Gierveld (Stichting Twickel)

- Stichting Twickel beheert 6300 ha landgoed, 250 m archief en gebouwen op negen locaties in het land; grootste is Landgoed Twickel.
- Een groot deel van het land is verpacht voor (intensieve) landbouw.
- De natuur wordt zo ingericht dat het door mensen beheerd kan worden; er worden geen schotse hooglanders ingezet maar wel boeren (via project Boeren voor Natuur)
- Het beheer is mensenwerk; dit gaat goed samen met behoud en ontwikkeling van het cultuurlandschap, waarbij het motto is: ik blijf zoals ik ben door verandering.

Workshops:

Mia Corbeek en Erik van den Berg gaven een workshop over cultuurhistorie als aanjager van ontwikkelingen op de Emmer Es.

Bij de casus Akkeren op de Es zijn verschillende interessante ideeën naar voren gekomen over hoe je, uitgaande van de cultuurhistorie op en rond de Es, de “Nabershof” financieel lucht zou kunnen geven. Vooral het idee om de oude functie van het hunebed – begraafplaats - in ere te herstellen door het hunebed opnieuw te gebruiken om er crematies in bij te zetten, heeft veel mensen aan het denken gezet. Een van de conclusies van de workshop was dat er vanuit de cultuurhistorie veel kansen zijn, maar dat het alleen loont als er draagvlak voor is en als je verschillende groepen er bij betrekt.

Marcel Pleite en Derk Jan Stobbelaar gaven een workshop over de cultuurhistorische, economische en ecologische waarden van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Centraal stond de vraag wat een mogelijke alternatieve bestemming zou kunnen zijn voor forten in de nieuwe Hollandse waterlinie. In groepen is hierover nagedacht waarbij “vermaak” als beste idee uit de bus kwam rollen. Het fort zou een historisch informatiecentrum moeten worden met veel doe-dingen, zoals veldslagen naspelen, klimwanden/stormbaan, jachtpartijen etc.

Dan Assendorp gaf een workshop over cultuurhistorische sprongen versus ecologische duinontwikkeling.

Er werd gevraagd om een ruimtelijke visie voor de duinen van Meijendel waarin recht wordt gedaan aan cultuurhistorie, namelijk oude sprongen uit de 19^e eeuw, en aan ecologie. Het beeld was dat de sprongen opengesteld zouden moeten worden voor wandelaars en/of mountainbikers, behalve op locaties waar dit leidt tot verdroging. Tevens moet er informatie komen over de cultuurhistorische waarde van de sprongen, dit kan via borden, of modernier, via GPS op je mobiel.

Paneldiscussie:

Na de gastsprekers en workshops vond de paneldiscussie plaats geleid door dagvoorzitter Theo Spek. Er stonden 3 stellingen centraal.

Stelling 1: Behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden en natuurwaarden dienen zoveel mogelijk te worden gekoppeld aan economische functies, zodat op termijn steeds minder overheids subsidies nodig zijn. (publiek weinig tegen)

Reacties:

- De overheid heeft *ook* een verantwoordelijkheid en moet er geld in steken, omdat natuur en cultuurhistorie ook een functie hebben als 'gemeenschappelijk goed' die moeilijk te vermarkten is.
- Maatschappij (particulieren) moeten nadenken over waar ze zelf behoefte aan heeft; deze periode van herbezinning op verantwoordelijkheden is een zegen.
- Minder subsidie maakt creativiteit los, zie voorbeelden workshops.
- Er moet meer aandacht zijn voor de baten van de natuur, niet alleen voor de kosten; probleem is dat wie de baten heeft, niet de kosten heeft.

Stelling 2: Overheidssubsidies dienen de komende jaren meer aan cultuurlandschappen te worden besteed dan aan natuurbeheer en natuurontwikkeling. (publiek duidelijk verdeeld)

Reacties:

- Het behoud van cultuurlandschappen moet niet gesubsidieerd worden, want het is geen schilderij, er wordt in geleefd.
- De verschuiving gebeurt al: boeren krijgen in de toekomst meer geld uit Europa om bij te dragen aan behoud van het landschap. Daarmee wordt natuurbeheer (agrarisch natuurbeheer) gecombineerd met landschapsbehoud.
- Vraag: waarom is de cultuurhistorie bij de vroegere ruilverkavelingen vergeten en gebeurt dat nu weer bij veel natuurontwikkeling?

Stelling 3: Het is terecht dat overheden de zorg voor natuur en landschap in toenemende mate willen overdragen aan maatschappelijke organisaties, economische stakeholders en burgers. (publiek duidelijk verdeeld)

Reacties:

- De zorg voor landschap is door de overheid weggehaald bij de burgers, en het is goed dat het weer meer teruggegeven wordt.
- Er is zorg over of er genoeg kennis is bij de 'burgers'; deskundigheid en initiatief zat lang vast aan het beleid.
- Uit de zaal komt een voorbeeld over beheer van het cultuurlandschap door de agrarische natuurcoöperatie zonder dat er geld bij hoeft.

Wij hopen u tijdens een volgend congres weer te mogen ontmoeten en houden u op de hoogte van de ontwikkelingen rondom het Lectoraat Geïntegreerd Natuur- en landschapsbeheer. Op [http://www.vanhallarenstein.nl/Lectoraten/Geïntegreerd Natuur- en landschapsbeheer.aspx](http://www.vanhallarenstein.nl/Lectoraten/Geïntegreerd_Natuur- en_landschapsbeheer.aspx) zijn binnenkort de presentaties van de gastsprekers beschikbaar.

Hartelijke groet,

Derk Jan Stobbelaar
John Janssen
Martijn van der Heide
Larissa Appel

